

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Θεοδώρα Καππαή¹, Μαρία Κατσαρού², Αρετή Τσαντήλα³

Περίληψη:

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του προγράμματος Συμβουλευτικής Γονέων αποτέλεσε για την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου μας αναγκαιότητα, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που κατά καιρούς μας απασχόλησαν.

Η μελέτη που πραγματοποιήθηκε σε γονείς, εμπλεκόμενους φορείς αλλά και εκπαιδευτικές μονάδες και ενορίες, ανέδειξε το μέγεθος και την έκταση αυτών των προβλημάτων, που αφορούσαν σχολική διαρροή, κυρίως από το Γυμνάσιο και Λύκειο, κακές σχέσεις στο οικογενειακό περιβάλλον, φυγή εφήβων από το σπίτι και εκδήλωση αποκλίνουσας συμπεριφοράς, εξαρτήσεις στην οικογένεια, κυρίως από αλκοόλ και στους εφήβους εξάρτηση από Η/Υ, δυσκολίες χειρισμού των παιδιών κατά την εφηβική ηλικία αλλά και τη νηπιακή και πρώτη σχολική ηλικία.

Ο σχεδιασμός του προγράμματος έγινε με βάση δύο άξονες: α) της πρόληψης και β) της αντιμετώπισης των δυσκολιών.

Προηγήθηκε τετράμηνη πιλοτική εφαρμογή στον τομέα της πρόληψης, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν οι απαιτούμενες διορθώσεις και συμπληρώσεις.

Η τελική μορφή που πήρε το πρόγραμμα και η ανταπόκριση από μέρους των γονέων έδωσαν αισιόδοξα μηνύματα για την αίσια και επιτυχή εφαρμογή του.

Στο άρθρο που ακολουθεί, γίνεται αναφορά και παρουσίαση του Προγράμματος Συμβουλευτικής Γονέων στο Δήμο Ελευσίνας. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εφαρμογής του μετά από δυο χρόνια λειτουργίας.

Ενημερωτικά στοιχεία για τις ιδιαιτερότητες του Δήμου Ελευσίνας, ως βιομηχανικής πόλης

Ο Δήμος Ελευσίνας, μια πόλη με πάνω από 2.500 χρόνια ιστορίας, βρίσκεται νοτιοδυτικά του Νομού Αττικής, καταλαμβάνοντας έκταση 18.500 στρεμμάτων.

Η επιφάνεια που καταλαμβάνουν οι κατοικίες και τα καταστήματα ανέρχεται σε 608 στρέμματα ενώ η καλυμμένη επιφάνεια των βιομηχανιών ανέρχεται σε περίπου 2.145

1. Κοινωνική λειτουργός Κοινωνικής Υπηρεσίας Δήμου Ελευσίνας, Υπεύθυνη προγράμματος Συμβουλευτικής Γονέων και εκπαιδύτρια ενηλίκων.
2. Κοινωνική λειτουργός 18 Άνω και εκπαιδύτρια ενηλίκων.
3. Εκπ. Κοινωνική λειτουργός, ΤΕΙ Κρήτης.

στρέμματα. Δηλαδή οι βιομηχανίες καταλαμβάνουν περίπου τετραπλάσια έκταση από αυτή των κατοικιών.

Η εκβιομηχάνιση άρχισε στα τέλη του 19ου αιώνα και μέχρι το 1930, δέκα βιομηχανίες λειτουργούσαν στην περιοχή, χωρίς να γίνονται αισθητά τα πρώτα σημάδια της περιβαλλοντικής ρύπανσης, που αργότερα θα απασχολούσαν πολύ σοβαρά την πόλη.

Το 1922 με τη Μικρασιατική καταστροφή, μεγάλα κύματα προσφύγων κατέφυγαν στην περιοχή και εγκαταστάθηκαν στην Άνω Ελευσίνα, στον «Συνοικισμό», όπως ονομάστηκε. Παράλληλα, πρόσφυγες ομογενείς από τη Ρωσία εγκαταστάθηκαν στα «Ρώσικα», περιοχή που βρίσκεται κοντά στο αεροδρόμιο.

Μετά τον 2ο Παγκόσμιο πόλεμο, ο βιομηχανικός εκσυγχρονισμός συνεχίζει να επιτελείται με γοργούς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ νέες βιομηχανίες έρχονται να προστεθούν στην περιοχή, μετατρέποντάς την σε πόλο έλξης περισσότερων μεταναστών από διάφορα μέρη της Ελλάδος. Έτσι παρατηρούμε να εγκαθίστανται πολλοί Δωδεκανήσιοι και κυρίως Συμιακοί (εξ ου και οικισμός Συμιακά, κοντά στον αρχαιολογικό χώρο της πόλης), Πελοποννήσιοι, Ηπειρώτες, Κρήτες. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέχρι σήμερα, η πόλη έχει δεχτεί στους κόλπους της και νέες πληθυσμιακές ομάδες, όπως Πόντιους, Μουσουλμάνους της Δυτ. Θράκης, Αλβανούς και Βορειοηπειρώτες. Ειδικότερα, την τελευταία δεκαετία έχει δεχτεί μετανάστες από Ρωσία, Ρουμανία, Βουλγαρία και γενικά από τα Βαλκάνια. Οι μεικτοί γάμοι συνετέλεσαν, ώστε ο πληθυσμιακός χάρτης της πόλης να αλλάξει σημαντικά.

Η Ελευσίνα, με την εγκατάσταση της έδρας της Νομαρχίας Δυτικής Ατικής, το Κέντρο Υγείας, το Θριάσιο Νοσοκομείο σε παραπλήσιο δήμο, καθώς επίσης και την εγκατάσταση νέων βιομηχανικών και εργοτεχνικών μονάδων στην περιοχή, έγινε μια ραγδαία αναπτυσσόμενη πόλη.

Οι δημόσιες υπηρεσίες (ΟΑΕΔ, Δήμος, Δ/ση Κοινωνικής Πρόνοιας κλπ) αναπροσάρμοσαν τα προγράμματά τους σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις των κατοίκων, γηγενών και μεταναστών. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται πλέον να εφαρμόσει προγράμματα απευθυνόμενα σε κάθε πληθυσμιακή ομάδα, ανεξαρτήτως καταγωγής. Κύριος φορέας εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Ελευσίνας είναι η Κοινωνική Υπηρεσία.

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ελευσίνας

Η Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου μας (ΚΕΚΥ) είναι η πρώτη κοινωνική υπηρεσία που οργανώθηκε και λειτούργησε το 1988 μαζί με την ΚΕΚΥ του Δήμου Ελληνικού.

Για την οργάνωσή της συνεργάστηκαν από κοινού οι Δήμοι Ελευσίνας και Ελληνικού με τα ΤΕΙ Αθήνας, που επέλεξαν τους ανωτέρω δήμους για πρώτη πιλοτική εφαρμογή των ΚΕΚΥ. Η επιλογή τους έγινε έχοντας αρχικά ως θετικό στοιχείο την ύπαρξη εργαζομένων έμπειρων κοινωνικών λειτουργών και δεδομένου ότι ο καθένας από τους εν λόγω δήμους πληρούσε συγκεκριμένες προϋποθέσεις: «Το μέγεθος του δήμου, η εσωτερική του οργάνωση, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Προηγήθηκαν έρευνες σε

τοπικό επίπεδο για τη μελέτη των αναγκών και την κατάσταση του τοπικού δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτές οι μελέτες έγιναν από φοιτητές Κοινωνικής Εργασίας των ΤΕΙ Αθήνας... Η κ. Φραγκουλάκη (κοινωνική λειτουργός στο δήμο Ελευσίνας) είναι η πρώτη κοινωνική λειτουργός που προσλήφθηκε ποτέ σε ελληνικό δήμο στο γραφείο δημάρχου»⁴.

Βάσει του σχεδιασμού των ΚΕΚΥ από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας των ΤΕΙ Αθήνας, οι Κοινωνικές Υπηρεσίες αποτελούσαν το συντονιστικό όργανο των τοπικών δικτύων κοινωνικών υπηρεσιών των δήμων.

Για δέκα και πλέον χρόνια η ΚΕΚΥ του Δήμου Ελευσίνας λειτούργησε βάσει του συγκεκριμένου κοινού σχεδιασμού με τον Δήμο Ελληνικού και οι κοινωνικοί λειτουργοί των εν λόγω δήμων (Φραγκουλάκη Μπέτυ και Βενετάκη Καρολίνα), υλοποίησαν τα προγράμματά τους σεβόμενοι τις ιδιαιτερότητες και ανάγκες των πληθυσμιακών ομάδων που εξυπηρετούσαν.

Μετά τον πρόωρο θάνατο της μόνιμης κοινωνικής λειτουργού Μ. Φραγκουλάκη το 1997, ακολούθησε μια περίοδος δεκαοχτώ μηνών υλοποίησης των προγραμμάτων από τους κοινωνικούς λειτουργούς των ΚΑΠΗ και άλλων πέντε χρόνων στασιμότητας, με αλλαγή της πολιτικής, όσον αφορά τη λειτουργία της εν λόγω Υπηρεσίας. Οι εκάστοτε συμβασιούχοι κοινωνικοί λειτουργοί λόγω του περιορισμένου χρόνου της σύμβασής τους και της έλλειψης ουσιαστικής κοινωνικής πολιτικής στο Δήμο, περιορίστηκαν σε προγράμματα παροχής βοήθειας προς τους άπορους δημότες, το καθημερινό συσσίτιο και τη Δημοτική Τράπεζα Αίματος.

Το 2003 η Δημοτική αρχή δείχνει την ευαισθησία της στην εφαρμογή συγκεκριμένης κοινωνικής πολιτικής και το 2005 η Κοινωνική Υπηρεσία αποκτά εκ νέου μόνιμη κοινωνική λειτουργό, την Αγγελουπούλου Λ., με μετάταξή της από άλλο δήμο. Το 2007 μετατίθεται η έμπειρη κοινωνική λειτουργός Θεοδώρα Καππαή από το ΚΑΠΗ στην Κοινωνική Υπηρεσία και αναλαμβάνει το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων κοινοτικής ανάπτυξης.

Η αναβάθμιση της ΚΕΚΥ του Δήμου Ελευσίνας είναι πλέον γεγονός. Νέο σύγχρονο κτίριο αντικατέστησε το παλιό και η στελέχωση της Υπηρεσίας με το απαραίτητο προσωπικό συνετέλεσε ώστε να παρέχεται ουσιαστική βοήθεια με νέα αναβαθμισμένα προγράμματα, όπως φαίνεται στο οργανόγραμμα της Κοινωνικής Υπηρεσίας (Σχ. 1).

Τα προγράμματα της Κοινωνικής Υπηρεσίας απευθύνονται:

α) Προς όλες τις πληθυσμιακές ομάδες χωρίς καμία εξαίρεση, με βασική προϋπόθεση να είναι δημότες και κάτοικοι της πόλης μας. (Δημοτική Τράπεζα Αίματος, Ομιλίες, Συμβουλευτική γονέων).

β) Σε πληθυσμιακές ομάδες με χαμηλό οικονομικό υπόβαθρο, που ως εκ τούτου βρίσκονται ή κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό. Στις συγκεκριμένες ομάδες

4. Από ομιλία της καθηγήτριας ΤΕΙ Αθήνας Χρ. Βάγια στη Συνδιάσκεψη - Πανελλήνιο Σεμινάριο ΣΚΛΕ - ΤΕΔΚΝΑ με θέμα «Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση» (1994).

προσφέρεται υποστηρικτική βοήθεια μέσω της ιματιοθήκης και του καθημερινού συσσιτίου αλλά και με άλλα είδη παροχών όπως σχολικά είδη, ενισχύσεις σε τρόφιμα κλπ.

Η Ομάδα εθελοντών της Υπηρεσίας λειτουργεί υποστηρικτικά προς τα προγράμματα παροχών της Υπηρεσίας υπό τον συντονισμό της αρμόδιας κοινωνικής λειτουργού.

γ) Σε περιπτώσεις που βρίσκονται σε κρίση, με παροχή κοινωνικής και ψυχοσυναισθηματικής βοήθειας

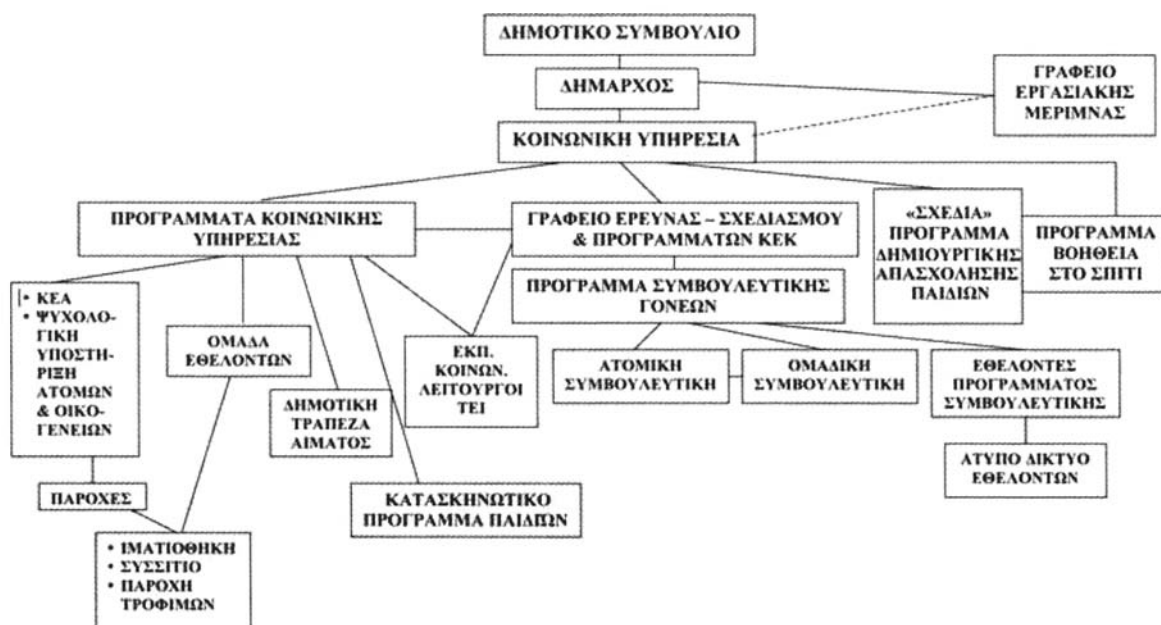
δ) Σε περιπτώσεις όπου ζητείται με εισαγγελική εντολή η παρέμβαση για τη διερεύνηση των συνθηκών διαβίωσης ανηλίκων.

ε) Σε παιδιά νηπιακής και σχολικής ηλικίας για τη δημιουργική τους απασχόληση μέσα από το πρόγραμμα «Σχεδία»

στ) Σε παιδιά σχολικής ηλικίας, με πρόγραμμα ημερήσιας καλοκαιρινής κατασκήνωσης, με ημερήσια απασχόληση παιδιών σχολικής ηλικίας κατά τους μήνες Ιούνιο με Ιούλιο για την ανακούφιση των εργαζομένων γονέων.

ζ) Σε άνεργους δημότες, μέσα από το πρόγραμμα εργασιακής μέριμνας, με στόχο την έρευνα στην αγορά εργασίας και την αποκατάστασή τους.

Σχήμα 1: Οργανόγραμμα Κοινωνικής Υπηρεσίας Δήμου Ελευσίνας

Σχεδιασμός και υλοποίηση του προγράμματος Συμβουλευτικής Γονέων

Η Συμβουλευτική Γονέων αποτελεί ένα καινοτόμο πρόγραμμα, που σχεδιάστηκε και υλοποιείται τα τελευταία δυο χρόνια. Αποτελεί πρόγραμμα κοινοτικής ανάπτυξης και πρόληψης και απευθύνεται κυρίως σε συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα, τους γονείς. Ο σχεδιασμός του εν λόγω προγράμματος ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2007 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2008. Κρίθηκε αναγκαίος, αφού οι εκκλήσεις των συλλογικών φορέων (σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, σύλλογοι διδασκόντων, ενορίες) για παρέμβαση και λειτουργία δομής από πλευράς Δήμου, για κάλυψη σημαντικών αναγκών τους, ήταν πλέον έντονες.

Οι ανάγκες αυτές εστιάζονταν κυρίως :

α) Στην έλλειψη των απαιτούμενων δομών ώστε οι γονείς αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος να μπορεί να απευθύνεται σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να βοηθηθεί στις διάφορες δυσκολίες ή ανάγκες που παρουσιάζονταν κατά την εκτέλεση των γονεϊκών του καθηκόντων.

β) Στα στοιχεία που αποκομίσαμε, έπειτα από σχετικές αναφορές από μέρους των εκπαιδευτικών, αλλά και των γονέων για πολλές απουσίες και κατ' επέκτασιν φαινόμενα σχολικής διαρροής παιδιών, κυρίως στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Υπολογίσιμος αριθμός παιδιών αδυνατούσε να συνεχίσει και να ολοκληρώσει το Γυμνάσιο ή το Λύκειο, χωρίς ωστόσο να έχουμε ως Υπηρεσία σαφή εικόνα για τον ακριβή αριθμό των παιδιών που άφηναν το σχολείο.

γ) Στην υιοθέτηση της πεποίθησης ότι τα φαινόμενα σχολικής διαρροής που αντιμετώπιζαν κάποιες οικογένειες, χρήστες των προγραμμάτων της Κοινωνικής Υπηρεσίας, οφείλονταν είτε σε μαθησιακές δυσκολίες, είτε σε έλλειψη υγιούς κλίματος μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, έτσι ώστε η αποθάρρυνση να οδηγεί στην εγκατάλειψη του σχολείου. Σε αρκετές δε περιπτώσεις εντοπίστηκαν φαινόμενα οικονομικής αδυναμίας της οικογένειας, που ανάγκαζαν τα παιδιά εφηβικής κυρίως ηλικίας, να βγουν πρόωρα στην αγορά εργασίας. Από τα αναφερθέντα στοιχεία οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα, ότι η πλειοψηφία των παιδιών που διέκοπτε το σχολείο προερχόταν από χαμηλά οικονομικά στρώματα, ή από οικογένειες όπου υπήρχε πλημμελής κηδεμονία των παιδιών (π.χ μονογονεϊκές οικογένειες ή οικογένειες με σοβαρά κοινωνικά προβλήματα).

1. Διερεύνηση των αναγκών

Η διερεύνηση των αναγκών υπήρξε το αντικείμενο μελέτης, που πραγματοποιήσαμε μέσω της συνέντευξης με τους εμπλεκόμενους φορείς.

Το ερωτηματολόγιο των συνεντεύξεων αφορούσε δυο βασικά πλαίσια αναφοράς: α) των γονέων και β) των εκπροσώπων των κοινωνικών φορέων σε τοπικό επίπεδο, με στόχο την ανίχνευση των δυσκολιών. Τα στοιχεία που αποκομίσαμε αφορούν το ποσοστό των ερωτηθέντων φορέων και τις εκτιμήσεις που έχουν για συγκεκριμένα προβλήματα που κατά τη γνώμη τους υφίστανται σε οικογένειες στην Ελευσίνα.

α) Όσον αφορά τους γονείς απευθυνθήκαμε στα Διοικητικά Συμβούλια Συλλόγων γονέων και κηδεμόνων των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Συνολικά ήρθαμε σε επικοινωνία με τα ΔΣ Συλλόγων γονέων και κηδεμόνων 11 Δημοτικών σχολείων, 4 Γυμνασίων, 2 Ενιαίων Λυκείων - και σε εκπαιδευτικούς των δυο Επαγγελματικών Λυκείων επειδή δεν υπήρχαν εκείνη την περίοδο Σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων).

Βάσει των στοιχείων που καταγράψαμε κατά τις συνεντεύξεις, σημαντικά προβλήματα θεωρούν τις δυσκολίες διαχείρισης της σχέσης τους με τα παιδιά τους και ιδιαίτερα τους εφήβους σε ποσοστό 42,1% και την ανασφάλεια όσον αφορά το γονεϊκό τους ρόλο σε ποσοστό 46%. Δυσκολίες μάθησης των παιδιών ανέφερε το 6,9% και τέλος ένα 5% σχολική διαρροή κυρίως από το Γυμνάσιο και Λύκειο.

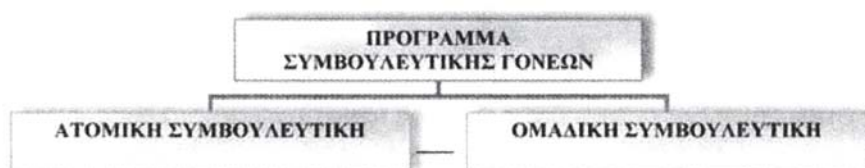
β) Όσον αφορά τους εκπροσώπους των κοινωνικών φορέων απευθυνθήκαμε στις 4 Ενορίες της πόλης μας (ιερείς και επιτροπές φιλόπτωχων ταμείων), σε φιλανθρωπικούς φορείς (Το Κέντρο Αγάπης Ελευσίνας) και σε δημόσιες υπηρεσίες όπου σύχναζαν γονείς και παιδιά (π.χ Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί, Πνευματικό Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου μας).

Αναφέρθηκαν από τους φορείς οικονομικά προβλήματα σε οικογένειες με επίπεδο διαβίωσης κάτω από το όριο της φτώχειας σε ποσοστό 28% (κυρίως από τις Ενορίες και το Κέντρο Αγάπης), μαθησιακές δυσκολίες ή προβλήματα επιμέλειας στη μελέτη κυρίως παιδιών σχολικής ηλικίας σε ποσοστό 17%, δυσκολίες χειρισμού των παιδιών σε ποσοστό 19% (κυρίως στους παιδικούς σταθμούς), φυγή από το σπίτι λόγω δύσκολων συνθηκών διαβίωσης σε ποσοστό 4%, σχολική διαρροή λόγω δυσκολιών μάθησης ή ανάγκης για εργασία 15% (αυτό αφορά παιδιά κυρίως ιδιαίτερων πληθυσμιακών ομάδων π.χ μουσουλμάνων - αναφορά Κέντρου Αγάπης). Τέλος, αναφέρθηκαν εξαρτήσεις κυρίως από κάπνισμα και αλκοόλ όπως και από Η/Υ σε ποσοστό 17%.

Η επιβεβαίωση των δυσκολιών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η οικογένεια σε τοπικό επίπεδο, ώθησε όσους ασχοληθήκαμε με το σχεδιασμό του προγράμματος να εστιάσουμε το επίπεδο παρέμβασής μας υποστηρικτικά και ενισχυτικά προς την οικογένεια, ώστε να είναι λειτουργική και υγιής. Τα φαινόμενα σχολικής διαρροής και αποκλίνουσας συμπεριφοράς των παιδιών εφηβικής ηλικίας ήταν συμπτώματα που οδηγούσαν στην πεποίθηση ότι κάποιες οικογένειες έχουν κάποια μορφή παθολογίας και οι παρεμβάσεις μας θα έπρεπε να είναι συνδυασμός κλινικής υποστηρικτικής παρέμβασης αλλά και προληπτικής-γνωσιακής ενίσχυσης.

Έχοντας κατά νουν την κλίμακα χρόνου και αντικειμενικού σκοπού (M.G Ross «Κοινωνική Εργασία με την Κοινότητα» σ.σ.53,54,55) κρίναμε ότι ήταν αναγκαία η άμεση παρέμβαση σε περιορισμένο χρόνο αφ' ενός, αλλά και ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός στον τομέα πρόληψης αφ' ετέρου. Παράλληλα, γνωρίζαμε ότι ο αντικειμενικός σκοπός μας ήταν η υλοποίηση δομής βοήθειας προς τους γονείς, αλλά και σε όσους εμπλέκονται στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών (π.χ εκπαιδευτικοί, σύλλογοι γονέων κλπ), που θα είχε ως στόχο την επίλυση τρεχουσών δυσκολιών αλλά και την προετοιμασία και γνωσιακή-ενημερωτική υποστήριξη για τυχόν μελλοντικές δυσκολίες (πρόληψη).

Έτσι, το σχέδιο παρέμβασής μας επικεντρώθηκε στην άμεση αντιμετώπιση δυσκολιών και προβλημάτων με την *Ατομική Συμβουλευτική* και στην πρόληψη και ενημέρωση των ενδιαφερομένων γονέων μέσα από την *Ομαδική Συμβουλευτική*.

Οι ιδιαιτερότητες της ομάδας-στόχου ήταν σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση και των δυο αυτών επιπέδων παρέμβασής μας:

- Εργαζόμενοι ως επί το πλείστον και οι δυο γονείς.
- Ελάχιστος έως ανύπαρκτος ελεύθερος χρόνος.
- Πολύωρες απουσίες (ιδιαίτέρως των μητέρων) εξαιτίας των εργασιακών τους υποχρεώσεων.
- Ενασχόληση συγγενικών και φιλικών ατόμων με το παιδί κατά τις ώρες απουσίας των γονέων.
- Μεγάλος αριθμός ατόμων προερχόμενων από πληθυσμιακές ομάδες γειτονικών χωρών (Αλβανία, Ρωσία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Μολδαβία, Πολωνία), καθώς επίσης μειονοτήτων (π.χ μουσουλμάνων) και ομογενών Ποντίων.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των δυο επιπέδων παρέμβασής μας θα ήταν η ενίσχυση και υποστήριξη του ενός από το άλλο.

2. Ατομική Συμβουλευτική

Εφαρμόζοντας την Ατομική Συμβουλευτική δίνουμε τη δυνατότητα στους γονείς αλλά και σε όσους εμπλέκονταν με τη διαπαιδαγώγηση παιδιών κάθε ηλικίας και αντιμετώπιζαν δυσκολίες, να απευθυνθούν στην Υπηρεσία μας και να ενισχυθούν στο ρόλο τους.

Η δικλείδα ασφάλειας που παρέχόταν στους γονείς, με το να γνωρίζουν ένα σταθερό πλαίσιο αναφοράς σε επίπεδο κοινότητας, με έμπειρους ειδικούς που είχαν εξειδικευμένες γνώσεις στον τομέα της συμβουλευτικής και στην κλινική αντιμετώπιση προσωπικών δυσκολιών, έδρασε καταλυτικά ώστε να υπάρξει μεγάλη ροή περιστατικών στο επίπεδο της Ατομικής Συμβουλευτικής.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Ατομικής Συμβουλευτικής

- Είναι αυστηρά καθορισμένη όσον αφορά τους κανόνες δεοντολογίας των συναντήσεων.
- Γίνεται σε ατομικές συνεδρίες.
- Ο αριθμός των συναντήσεων καθορίζεται ανάλογα με τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων γονέων.
- Διατηρείται το απόρρητο του περιεχομένου των συνεδριών.

Ανταπόκριση των γονέων στο πρόγραμμα της Ατομικής Συμβουλευτικής

Κατά το χρονικό διάστημα από τον Ιανουάριο του 2008 έως τον Δεκέμβριο του 2009 έκαναν χρήση της Ατομικής Συμβουλευτικής 84 γονείς. Από αυτούς, οι περισσότεροι (το 38%) ζήτησαν βοήθεια και ενίσχυση στο γονεϊκό τους ρόλο (οι περισσότερες δυσκολίες διαπιστώθηκαν στην οριοθέτηση της οικογένειας και των παιδιών). Το 12,4% αντιμετώπιζε προβλήματα στις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας (ως επί το πλείστον μεταξύ των γονέων), αλλά και σε πολύ μικρή έκταση με τους εφήβους και τα παιδιά τους. Επίσης το 3,5% των γονέων ήταν χωρισμένοι, με κακές σχέσεις και καθόλου καλή συνεργασία για το χειρισμό των παιδιών τους.

Ανέλλιστα υψηλό ποσοστό ατόμων, το 13,1%, είχε πρόβλημα με εξαρτήσεις: από το αλκοόλ (του πατέρα κατά κύριο λόγο) και εξάρτηση εφήβων από Η/Υ σε πολύ μικρό

ποσοστό (2,4%). Στις περιπτώσεις αυτές, έγιναν παραπομπές σε ανάλογους με το πρόβλημα φορείς και εξακολουθήσαμε να στηρίζουμε την πάσχουσα οικογένεια, κυρίως στα θέματα σχέσεων που αποτελούσαν και το δευτερογενές πρόβλημα μέσα σ' αυτές. Δεν αναφέρθηκαν περιστατικά ουσιοεξαρτήσεων στο υπό μελέτη χρονικό διάστημα.

Ποσοστό 9,5% των γονέων αναφέρθηκε σε μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα σχολικής απόδοσης και ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών τους. Κύρια δυσκολία τους ήταν ο τρόπος χειρισμού των παιδιών. Έγιναν παραπομπές σε Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα και στο ΚΕΔΥ της περιοχής μας για βοήθεια των παιδιών και πραγματοποιήθηκαν προκαθορισμένες συνεδρίες με τους γονείς για την ενίσχυση του γονεϊκού ρόλου τους και τη σωστή αντιμετώπιση των παιδιών τους. Παράλληλα οργανώθηκε εκδήλωση με προσκεκλημένο τον διακεκριμένο διεθνώς καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για τις μαθησιακές δυσκολίες, Γεώργιο Παυλίδη που μίλησε για τη Δυσλεξία στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς της πόλης μας σε κατ' ιδίαν συνάντηση που είχε μαζί τους.

Δυσκολίες στη λειτουργία της οικογένειας εντοπίστηκαν εξαιτίας ασθενειών που αναλύονται σε 7,1% για ψυχικό νόσημα του ενός από τους δυο γονείς, καρκινοπάθεια σε ποσοστό 3,5% κυρίως της μητέρας και επικείμενος θάνατος της μητέρας ή του πατέρα, θάνατος κάποιου από τα παιδιά σε ποσοστό 4,7%. Σ' αυτά τα περιστατικά ενισχύθηκαν όλα τα μέλη της οικογένειας ώστε αφ' ενός να δεχτούν το γεγονός και αφ' ετέρου να λειτουργήσουν παρ' όλες τις δυσκολίες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρ' όλο που το πρόγραμμα αφορά Συμβουλευτική γονέων, ζήτησαν βοήθεια έφηβοι, κυρίως μαθητές, σε ποσοστό 4,7%, προκειμένου να παρέμβουμε ώστε να καλυτερεύσουν οι συνθήκες διαβίωσής τους. Τα προβλήματα που ανέφεραν αφορούσαν κακές σχέσεις με τους γονείς και φυγή τους από το σπίτι, τάσεις αυτοκαταστροφής και απόπειρες αυτοκτονίας, αποκλίνουσα συμπεριφορά εξαιτίας πλημμελούς φροντίδας και έλλειψης στοργής και αγάπης.

Ένα μικρό ποσοστό ατόμων μόλις το 2,3% που απευθύνθηκε σε μας, παραπέμφθηκαν σε άλλες υπηρεσίες επειδή ήμασταν αναρμόδιοι να επιληφθούμε των προβλημάτων τους.

Επίσης ένα ελάχιστο ποσοστό 1,2 % αφορούσε εγκατάλειψη των παιδιών από τη μητέρα (Σχήμα 2).

Σχήμα 2

3. Η Ομαδική Συμβουλευτική ως πρόγραμμα πρόληψης

Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι «η καταγραφή της διεθνούς εμπειρίας κατέδειξε ότι τα προγράμματα πρόληψης, οργανωμένα σε επίπεδο κοινότητας, ήταν εκείνα τα οποία παρουσίασαν τα μεγαλύτερα ποσοστά επιτυχίας» (Στράτος Γεωργούλας, Άγγελος Τσαλκάνης, 2006, σ.σ. 90), προχωρήσαμε στην υλοποίηση της Ομαδικής Συμβουλευτικής.

Η Ομαδική Συμβουλευτική εφαρμόστηκε σε αρχικό επίπεδο πιλοτικά. Ως πρόγραμμα πρόληψης απέβλεπε στην παροχή γνώσεων στους γονείς αλλά και επιβεβαίωση των χειρισμών τους σε σχέση με τον γονεϊκό τους ρόλο.

Βασίστηκε, ως προς τον τρόπο εφαρμογής της, στις προδιαγραφές των προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων, η οποία ως μέθοδος εκπαίδευσης κρίθηκε καταλληλότερη για τους συμμετέχοντες στα προγράμματά μας:

1. Η εκπαιδευτική διαδικασία είναι ευχάριστη, οικεία και ξεκούραστη, δεδομένου ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι ήδη επιφορτισμένοι με αρκετούς άλλους ρόλους (ως εργαζόμενοι, γονείς, σύζυγοι αλλά και ενεργά μέλη της κοινωνίας).

2. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή τους ήταν ενεργός με βιωματικές ασκήσεις, σε συνεργασία με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους. Έτσι ενισχύεται η συλλογικότητα και συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας και επιτυγχάνεται η ανακύκλωση γνώσεων και εμπειριών.

3. Οι εκπαιδευτές, εκτός από την εξειδίκευση στην εκπαίδευση ενηλίκων, είναι έμπειροι κοινωνικοί λειτουργοί με γνώσεις συστημικής ψυχολογίας.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Ομαδική Συμβουλευτική στο αρχικό της στάδιο λειτούργησε πιλοτικά, ώστε κατά την αξιολόγηση να υπάρξει δυνατότητα για διόρθωση και συμπλήρωση.

Η προβολή του προγράμματος της ομαδικής Συμβουλευτικής έγινε μέσω του τοπικού τύπου αλλά και των κατ' ιδίαν συναντήσεων με τους εμπλεκόμενους φορείς με προώθηση σχετικού έντυπου υλικού.

Η πεποίθηση από μέρους μας ότι οι γονείς με το να συμμετέχουν σε μια θεματική ενότητα θα μπορούσαν να εμπλακούν πολύ πιο εύκολα και ανώδυνα στην Ομαδική Συμβουλευτική, ήταν ο γνώμονας για τον τρόπο υλοποίησης των συναντήσεων του συγκεκριμένου σκελούς της Συμβουλευτικής.

Η έναρξη της Ομαδικής Συμβουλευτικής πραγματοποιήθηκε στις 5 Μαρτίου του 2008 οπότε έγινε και η εναρκτήρια εκδήλωση με την επιλογή της θεματικής ενότητας «Επικοινωνία». Η επιλογή του θέματος καθορίστηκε έχοντας υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης που είχαμε με τους γονείς και τους εμπλεκόμενους φορείς. Από τη μελέτη αυτή ήταν εμφανές ότι τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι γονείς με τα παιδιά τους είχαν σχέση με τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ τους, και ότι οι κακές σχέσεις ήσαν απόρροια της δυσκολίας αυτής. Επιπρόσθετα, είχαμε κατά νου ότι τα ζευγάρια θα είχαν καλύτερη ποιότητα στη σχέση μεταξύ τους και κατ' επέκτασιν με τα παιδιά και το ευρύτερο περιβάλλον τους, αν είχαν στοιχειώδεις γνώσεις καλής επικοινωνίας.

Η ανταπόκριση εκ μέρους των γονέων ήταν μεγαλύτερη από την αναμενόμενη. Η αρχική μας άποψη για λειτουργία μιας ομάδας ανατράπηκε και διαμορφώσαμε τελικά τρεις ομάδες γονέων, μία πρωινή και δυο απογευματινές. Ο αριθμός των γονέων ανά ομάδα δεν έπρεπε να υπερβαίνει τους 20, αφού ο χαρακτήρας της εκπαίδευσής τους

ήταν καθαρά βιωματικός.

Ο πιλοτικός χαρακτήρας της πρώτης ενότητας έδωσε τη δυνατότητα να επεξεργαστούμε τρόπους για παρεμβάσεις και διορθώσεις, προκειμένου το σκέλος της ομαδικής συμβουλευτικής να γίνει πιο λειτουργικό ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και ανάγκες των γονέων της περιοχής μας.

Οι πρακτικές δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε κατά την εφαρμογή του και η αξιολόγηση από μέρους των γονέων, που κατέγραψαν συγκεκριμένες ανάγκες, υπήρξαν καθοριστικές και αποτέλεσαν το γνώμονα για τις παρεμβάσεις αυτές, αλλά και τον σχεδιασμό των ακόλουθων θεματικών ενοτήτων.

Η Ομαδική Συμβουλευτική στην τελική της μορφή:

Μετά το πέρας της επεξεργασίας και των διορθώσεων της πιλοτικής μορφής του προγράμματος, αυτό τέθηκε σε λειτουργία με την τελική του μορφή από τον Οκτώβριο του 2008 και συνεχίζεται με σταθερή συμμετοχή των γονέων.

Η πραγματοποίηση του, όπως ήδη αναφέρθηκε, γίνεται με τη μορφή θεματικών ενοτήτων, που οι ίδιοι οι γονείς προτείνουν στις αξιολογήσεις τους, ανάλογα με τις δυσκολίες και ανάγκες τους. Μέχρι το τέλος του 2009 συμμετείχαν στην Ομαδική Συμβουλευτική 246 άτομα από τα οποία τα 120 συμμετείχαν σε περισσότερες από μια θεματικές ενότητες.

Παράλληλα, ένα μεγάλο ποσοστό των γονέων που συμμετέχουν στο ομαδικό πρόγραμμα κάνουν χρήση και της Ατομικής Συμβουλευτικής.

Θεματικές ενότητες που πραγματοποιήθηκαν

Από τον Μάρτιο του 2008 μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2009, πραγματοποιήθηκαν πέντε θεματικές ενότητες:

- «Επικοινωνία» - πιλοτική μορφή :Πραγματοποιήθηκαν τρεις ομάδες γονέων, των 17 ατόμων η κάθε μια
- «Το υπεύθυνο και συνεργάσιμο παιδί»: Έγιναν τρεις ομάδες γονέων, των 18 ατόμων η κάθε μια
- «Εφηβεία -Μια υπερτιμημένη περίοδος της ζωής του ατόμου»: με δυο ομάδες γονέων των 23 ατόμων η κάθε μια
- «Επικοινωνία»: με συμμετοχή δυο ομάδων, των 23 ατόμων η κάθε μια.
- «Το ζευγάρι-ο εύθραυστος δεσμός»: όπου συμμετείχαν 46 γονείς, σε δυο ομάδες, μια πρωινή και μία απογευματινή.

Κατά το δεύτερο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου ανακοινώνονται οι ημερομηνίες διεξαγωγής των θεματικών ενοτήτων καθώς και τα χρονικά περιθώρια εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Γονείς αλλά και υποψήφιοι γονείς, εκπαιδευτικοί, ενεργά μέλη της κοινωνίας μας γίνονται δεκτά έπειτα από αίτηση δήλωσης συμμετοχής.

4. Υποστηρικτική δομή λειτουργίας του προγράμματος

Παράλληλα με τον σχεδιασμό του προγράμματος, κρίναμε ότι θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα και ταχύτερους ρυθμούς υλοποίησης, αν αξιοποιούσαμε επαγγελματίες ψυχικής υγείας που κατά καιρούς ζήτησαν να προσφέρουν εθελοντικό έργο στην Υπηρεσία μας.

Έτσι, οδηγηθήκαμε στη δόμηση του υποστηρικτικού προς τη συμβουλευτική προγράμματος. Οι εθελοντές μας, συνολικά επτά άτομα, αποτέλεσαν ένα μικρό, ευέλικτο αλλά και αρκετά αποτελεσματικό σχήμα, παρενέβαιναν με την τεχνογνωσία τους και ωθούσαν τις ιδέες και το υλικό μας σε συλλογικούς φορείς στο Δήμο αλλά και εκτός Δήμου, όπου κρινόταν απαραίτητο. Επιπρόσθετα, στήριζαν με την προσφορά έργου, ανάλογα με την ειδικότητά τους, στο επίπεδο της Ατομικής Συμβουλευτικής (π.χ βοήθεια στη μελέτη παιδιών με δυσκολίες μάθησης, παρακολούθηση περιστατικών με συγκεκριμένα προβλήματα κλπ.)

Οι ειδικότητες που είχαμε στη διάθεσή μας ήταν κοινωνικοί λειτουργοί και κοινωνικοί επιστήμονες καθώς επίσης ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί και γονείς που επιθυμούσαν να βοηθήσουν.

Κατά την υλοποίηση των θεματικών ενοτήτων εντοπίσαμε φορείς αλλά και γονείς συμμετέχοντες στην Ομαδική Συμβουλευτική, που διαδραμάτιζαν παράλληλα και κάποιον ενεργό ρόλο στην κοινωνία (π.χ μέλη συλλόγων γονέων, εκπαιδευτικοί, ιερείς, γιατροί) και που έδειχναν ιδιαίτερη ευαισθησία στο έργο που επιτελείτο. Οι ίδιοι έδειξαν προθυμία να βοηθήσουν. Έτσι, παράλληλα με τους εθελοντές μας δημιουργήσαμε και το άτυπο δίκτυο εθελοντών.

Η αποτελεσματική και υπεύθυνη προβολή του προγράμματος, καθώς επίσης και η ουσιαστική βοήθεια που παρέχει, δρουν καταλυτικά, ώστε να υπάρχει συνεχής ανανέωση των ομάδων και ουσιαστική βοήθεια προς τους γονείς.

Αποτελέσματα εφαρμογής του προγράμματος

Έπειτα από δύο χρόνια εφαρμογής του προγράμματος πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση της συμμετοχής των γονέων και εκτιμήθηκαν τα οφέλη που προέκυψαν από τη συμμετοχή τους και στα δύο επίπεδα, της Ατομικής και της Ομαδικής Συμβουλευτικής.

Αναφορικά με την Ατομική Συμβουλευτική:

Πρόβλημα ή δυσκολία	Αποτελέσματα
Δυσκολίες στον γονεϊκό ρόλο (38%).	→ Το 36% βοηθήθηκε με ατομικές συνεδρίες και απ' αυτούς το 28% οδηγήθηκε στην Ομαδική Συμβουλευτική για ενίσχυση-πρόληψη.
Πρόβλημα σχέσεων μεταξύ των γονέων αλλά και με τα παιδιά τους (12,4%).	→ Το 3,6% έσωσαν το γάμο τους και ξεκίνησαν σε νέα βάση τη σχέση τους, το 4,8% βελτίωσαν τις σχέσεις τους, το 2,4% είχαν υποφερτή επικοινωνία ενώ το 1,6% δεν ήταν συνεπείς στις συνεδρίες. Το 8,4% οδηγήθηκε στην Ομαδική Συμβουλευτική.
Χωρισμένοι, με κακές σχέσεις (3,5%).	→ Το 2% κατάφερε να έχει υποφερτή επικοινωνία για θέματα βοήθειας των παιδιών τους και το 1,5% δεν είχε συνέπεια. Επιπρόσθετα, το 3,5% δέχτηκε να συμμετέχει στην Ομαδική Συμβουλευτική.

Εξαρτήσεις από αλκοόλ (10,7%)	→ Παραπέμφθηκαν σε αρμόδιες υπηρεσίες και τελικά ανταποκρίθηκε το 6%. Το υπόλοιπο 4,7% δεν έκανε καμία προσπάθεια να βοηθηθεί ή έδειξαν ασυνέπεια.
Εξαρτήσεις εφήβων από Η/Υ (2,4%)	→ Έγινε παραπομπή σε αρμόδια υπηρεσία και ανταποκρίθηκε το 2,4%.
Μαθησιακές δυσκολίες (9,5%)	→ Υπήρξε συνέπεια όλων των γονέων (9,5%) ως προς το χειρισμό των παιδιών τους. Έγιναν μετακινήσεις σε ειδικό γυμνάσιο σε ποσοστό 1,2% και παραπομπές σε ΚΕΔΥ και Ομαδική Συμβουλευτική, όπου ανταποκρίθηκαν όλοι (9,5%). Πραγματοποιήθηκε εκδήλωση με ομιλία προς όλους τους γονείς, με θέμα τις μαθησιακές δυσκολίες.
Ψυχικό νόσημα στην οικογένεια (7,1%)	→ Υποστηρικτική βοήθεια στην οικογένεια με ανταπόκριση και συνέπεια του 7,1%.
Ασθένεια και επικείμενος θάνατος μπέρας ή πατέρα (3,5%)	→ Ενίσχυση όλης της οικογένειας και με τη συμπαράσταση των ψυχολόγων (εργαζομένων και εθελοντών)
Θάνατος παιδιού στην οικογένεια (4,7%)	→ Ψυχολογική υποστήριξη όλων των μελών της οικογένειας.
Αναζήτηση βοήθειας από εφήβους (4,7%)	→ Βοηθήθηκαν εξ ολοκλήρου όσοι έφηβοι ζήτησαν βοήθεια για αλλαγή των συνθηκών διαβίωσης (φυγή από το σπίτι, αποκλίνουσα συμπεριφορά, αυτοκαταστροφικές τάσεις).
Αίτημα για επίδομα (2,3%)	→ Έγινε παραπομπή τους στους αρμόδιους φορείς.
Εγκατάλειψη παιδιών από τη μητέρα (1,2%)	→ Υποστηρικτική βοήθεια της οικογένειας.

Σχετικά με την Ομαδική Συμβουλευτική:

Σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των συμμετεχόντων γονέων στις πέντε θεματικές ενότητες που πραγματοποιήθηκαν κατά το διάστημα των δύο χρόνων λειτουργίας του προγράμματος, σημειώνουμε τα παρακάτω:

Ενότητες: «Επικοινωνία»

Πραγματοποιήθηκαν 10 δίωρες συναντήσεις ανά ενότητα .

- **Η συμμετοχή** και συνέπεια των γονέων ήταν εξαιρετική: Συμμετείχαν 97 άτομα. (Αναφερόμαστε και στην πιλοτική ενότητα). Το 64% παρακολούθησαν όλες τις συναντήσεις, το 34 % τις 9 ή τις 8 συναντήσεις και το υπόλοιπο 2% λιγότερες από 8 συναντήσεις. Παράλληλα με τους γηγενείς, στο πρόγραμμα συμμετείχε και ποσοστό 5% μεταναστών από Ρωσία, Βουλγαρία και Σερβία. Όσον αφορά το φύλο η πλειοψηφία ήταν γυναίκες (90%). Εδώ φαίνεται ότι οι γυναίκες έχουν αυξημένη ανάγκη ενίσχυσής τους στον γονεϊκό ρόλο αφού η συντριπτική πλειοψηφία έχει επιφορτιστεί με την ευθύνη της ανατροφής των παιδιών.

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, η πλειοψηφία (76%) είναι έγγαμοι, το 20,6% διαζευγμένοι και το 3,4 % σε κατάσταση χηρείας

Το 48% έχουν δύο παιδιά, το 32% ένα παιδί και το 20% τρία παιδιά και άνω.

Στον τομέα της απασχόλησης, το 52% των γονέων εργάζεται, εκ των οποίων 40%

είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι σε εταιρείες της περιοχής, το 40% ελεύθεροι επαγγελματίες και το υπόλοιπο ποσοστό συνταξιούχοι.

- **Ποιο θεωρούν ως βασικό πρόβλημα και ζητούν να εκπαιδευτούν:**

Το 78,5 έχει δυσκολίες στην επικοινωνία με το σύζυγο και τα παιδιά τους, καθώς επίσης και στο ευρύτερο περιβάλλον και το 21,5% δυσκολίες στον επαγγελματικό τους χώρο.

- **Τι βοήθεια πήραν:** α) Από τη θεματολογία της ενότητας Το 53,5% δηλώνει ότι βοηθήθηκε στο να ακούει περισσότερο τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, οπότε εξομαλύνονται και οι μεταξύ τους σχέσεις, το 21,6% έμαθε να κάνει υπομονή, το 21,3% ενισχύθηκε γνωσιακά και το 3,6% βελτίωσε την αυτοεκτίμησή του.

β) Από τη συνεργασία των μελών μέσα στην ομάδα: Είχαν ευκαιρία να ανταλλάξουν εμπειρίες και βιώματα και να βοηθηθούν από τη συγκεκριμένη διαδικασία το 96%, με το 100% να δηλώνει ότι είχε άριστες σχέσεις με τα υπόλοιπα μέλη των ομάδων.

γ) Από την παρουσία και βοήθεια της εκπαιδευτριάς δηλώνει ότι βοηθήθηκε το 100% των συμμετεχόντων.

Ενότητα: «Το υπεύθυνο και συνεργάσιμο παιδί»

- **Η συμμετοχή:** Δήλωσαν συμμετοχή 57 γονείς. Το 91% ήταν γυναίκες και το 9% άνδρες και από τους συμμετέχοντες το 63,2% συμμετείχε για πρώτη φορά στο πρόγραμμα, ενώ το 36,8% δήλωσε ότι είχε συμμετάσχει ξανά. Ποσοστό 7% ήταν μετανάστες από Ρουμανία, Ρωσία, Αλβανία και Σερβία. Όσον αφορά τη συνέπεια, ήταν παρόντες και στις 10 συναντήσεις το 43,3%, ενώ το 46,6% έλειψε μια ή δυο φορές. Το 10,1% έκανε πάνω από 2 απουσίες.

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση: Το μεγαλύτερο ποσοστό 94% των συμμετεχόντων ήταν έγγαμοι και το 6% άγαμοι. Το 53% είχαν 2 παιδιά, το 3,1% είχαν ένα παιδί, το 9,4% είχαν από 3 έως 4 παιδιά. Ένα σημαντικό ποσοστό δεν είχαν ακόμα παιδιά (34,5%) και συμμετείχαν στο πρόγραμμα προκειμένου να ενημερωθούν (εδώ συμπεριλαμβάνονται νηπιαγωγοί και βρεφονηπιοκόμοι)

Στον τομέα της απασχόλησης, προκύπτει ότι το 53% εργάζεται και το 47% δεν εργάζεται (το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων είναι γυναίκες και αρκετές δεν εργάζονται είτε γιατί θέλουν να μεγαλώσουν μόνες τα παιδιά τους, είτε λόγω μεγάλης ανεργίας στην περιοχή).

Από τους εργαζόμενους το 11,8% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 47% ιδιωτικοί υπάλληλοι και το 31,3% δημόσιοι υπάλληλοι, το 5,4% εκπαιδευτικοί και 4,5% βιομηχανικοί εργάτες.

- **Ποιο θεωρούν ως βασικό πρόβλημα και ζητούν να εκπαιδευτούν:**

Σχεδόν όλοι οι γονείς δηλώνουν δυσκολίες στον τρόπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών τους και στην οριοθέτησή τους. Το 29% δυσκολεύονταν στο χειρισμό των παιδιών, το 21% στην οριοθέτησή τους και το 50% δυσκολεύονταν στην επικοινωνία μέσα στην οικογένεια, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να κατανοούν τα παιδιά.

- **Τι βοήθεια πήραν:** α) Από το θέμα της ενότητας, το 22,3% απέκτησε γνώσεις και έμαθε νέες τακτικές όσον αφορά το χειρισμό των παιδιών, το 55,6% άλλαξε τον τρόπο συμπεριφοράς του, το 2,7% θεωρεί ότι πήρε ψυχολογική στήριξη μέσα στην ομάδα και το 19,4% ότι βελτιώθηκαν ως άνθρωποι.
β) Αναφορικά με την ομάδα, το 100% δήλωσε ότι είχαν άριστες σχέσεις με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους και η συμμετοχή τους στις βιωματικές ασκήσεις τους βοήθησε να εμπεδώσουν το θέμα. Επιπρόσθετα, οι ανταλλαγές των εμπειριών και δυσκολιών δημιούργησαν κλίμα ασφάλειας στους ίδιους.
γ) Όλοι (100%) νιώθουν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι με τους εκπαιδευτές τους και τον τρόπο που διεξάγεται η θεματική ενότητα.
- **Προτάσεις:** Να συνεχιστούν οι ομάδες με τον τρόπο που γίνονται και να συμπεριληφθούν θέματα που έχουν σχέση με το ζευγάρι και την εφηβεία.

Ενότητα: Εφηβεία: μια υπερεκτιμημένη περίοδος της ζωής του ατόμου»

- **Η συμμετοχή** και συνέπεια των γονέων ήταν αρκετά ικανοποιητική: το 45% των γονέων παρακολούθησαν και τις 10 συναντήσεις, το 49 % τις 9 ή τις 8 και το 6% λιγότερες από 8 συναντήσεις.
Όσον αφορά το φύλο και στη συγκεκριμένη ενότητα η πλειοψηφία ήταν γυναίκες (87,7%). Επίσης, ποσοστό 6,5% μεταναστών συμμετείχε στο πρόγραμμα.
Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, η πλειοψηφία (87%) ήταν έγγαμοι, το 9,4% διαζευγμένοι και το 3,6% άγαμοι (υποψήφιοι για γάμο).
Από τους έγγαμους, το 50% έχουν 2 παιδιά, το 28,1% 1 παιδί και το 12,5% 3 παιδιά, ενώ το 9,4 % έχει τέσσερα παιδιά και άνω.
Στον τομέα της απασχόλησης, το 59,4% των γονέων εργάζεται εκ των οποίων το 18,7% ως ελεύθεροι επαγγελματίες, το 37,4% είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι σε εταιρείες της περιοχής, 28% εργάτες, 6,9% εκπαιδευτικοί και το υπόλοιπο 9% συνταξιούχοι.
- **Ποιο θεωρούν ως βασικό πρόβλημα και ζητούν να εκπαιδευτούν:**
Δυσκολίες στη σχέση με τα παιδιά και τους εφήβους, καθώς επίσης στον τρόπο που επικοινωνούν μαζί τους. Επιπρόσθετα, δήλωσαν δυσκολίες οριοθέτησης των μελών της οικογένειας.
- **Τι βοήθεια πήραν:** Το 100% δηλώνει ότι βοηθήθηκε από τη θεματική ενότητα στο σύνολο και από αυτούς το 28% ωφελήθηκε στο να κατανοήσει τη συμπεριφορά των εφήβων τους και να αλλάξει στάση απέναντί τους, το 18% δηλώνει ότι βοηθήθηκε στην ενδυνάμωση του εαυτού τους και στην οριοθέτηση των ρόλων τους, το 41% ενισχύθηκε στην ανάπτυξη διαλόγου μέσα στην οικογένεια τόσο με τον σύζυγο όσο και με τα παιδιά και το υπόλοιπο 13% ήθελε να ενημερωθεί προληπτικά.
Μεγάλη βοήθεια δηλώνει το 100% ότι πήραν από τις εκπαιδευτριες και από τον τρόπο ανάπτυξης των θεματικών εννοιών.
Σε σχέση με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους, όλοι δηλώνουν ότι είχαν καλές σχέσεις και ικανοποιητικό βαθμό συνεργασίας μέσα στην ομάδα.
- **Προτάσεις:** Το 79,8% ζήτησε να πραγματοποιηθεί ενότητα για τη βοήθεια των

ζευγαριών και γενικά του γάμου τους, το 18% επανάληψη της ενότητας της επικοινωνίας και το 2,2 % ζήτησε να πραγματοποιηθεί ενότητα για μαθησιακές δυσκολίες και οριοθέτηση των παιδιών.

Ενότητα: «Το Ζευγάρι, ο εύθραυστος δεσμός»

- **Η συμμετοχή:** Στη συγκεκριμένη ενότητα δήλωσαν συμμετοχή 46 γονείς, εκ των οποίων το 34% ξανασυμμετείχε και σε άλλες ενότητες, ενώ το υπόλοιπο 66% ήταν καινούργια μέλη. Στις 11 συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν εντοπίζουμε πάλι υψηλό ποσοστό συμμετοχής των γυναικών (91%). Οι ηλικίες κυμαίνονταν μεταξύ 35 και 45 ετών. Από τους συμμετέχοντες, το 6,5% ήσαν εξωτερικοί μετανάστες (Ρουμανία, Βουλγαρία, Ρωσία).

Οικογενειακή κατάσταση: Το 81,8 % των εκπαιδευομένων ήταν έγγαμοι και μόνο το 9 % ήταν διαζευγμένοι ή σε διάσταση και το 9,2% ήταν χήροι και άγαμοι, οι οποίοι θέλησαν να ενημερωθούν προληπτικά. Οι περισσότεροι, το 47,7%, είχαν 2 παιδιά, το 18% είχαν 3 παιδιά, το 6,8% 4 παιδιά και άνω, το 22,7 % ένα παιδί ενώ ένα άλλο ποσοστό 4,8% δεν είχαν παιδιά (πολλοί από τους οποίους προτίθεντο να αποκτήσουν παιδί σε σύντομο χρόνο).

Απασχόληση: Το 55% των συμμετεχόντων εργάζεται ενώ το 45 % δεν εργάζεται (γυναίκες συμμετέχουσες).

- **Ποιο θεωρούν ως βασικό πρόβλημα και ζητούν να ενισχυθούν μέσα από την ομάδα:** Το 58,3% δήλωσε δυσκολίες στην επικοινωνία και ανάγκη βελτίωσης της σχέσης με το σύντροφο, το 25% είχε ανάγκη εμπλουτισμού των γνώσεων και απαντήσεις σε ερωτήματα ενώ το υπόλοιπο 16,7% είχε ανάγκη βοήθειας στις περιπτώσεις διαζυγίου, όπως και στη σχέση ανάμεσα στο ζευγάρι και το παιδί.
- **Τι βοήθεια πήραν:** Σε σχέση με τους ίδιους: Όλοι απάντησαν ότι ενισχύθηκαν σημαντικά από τη συμμετοχή τους στην ενότητα. Συγκεκριμένα το 97% ανέφερε ότι μέσα από τη θεωρία και τις βιωματικές ασκήσεις βοηθήθηκε να εντοπίσει τα λάθη του, να επαναπροσδιορίσει το επίπεδο της σχέσης του και να αλλάξει τον τρόπο επικοινωνίας, τόσο με το σύντροφο, όσο και με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Το υπόλοιπο 3% δήλωσε ότι δεν μπόρεσε ακόμα να αξιοποιήσει και να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που πήρε, παρ' όλο που υπήρξαν ικανοποιημένοι από το πρόγραμμα.

Σε σχέση με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους, το 100% δήλωσε ικανοποιημένο από τη συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και ακόμα ότι η συνεργασία τους μέσα από τις βιωματικές ασκήσεις τους στήριξε ψυχολογικά και τους ενίσχυσε. Σε σχέση με τις εκπαιδευτριες, το 100% δήλωσε ότι είναι ευχαριστημένο με την επάρκεια και με τον τρόπο που υλοποίησαν τη θεματική ενότητα οι εκπαιδευτριες.

- **Προτάσεις:** Η πλειοψηφία των μελών (82%) κρίνει ότι θα ήταν καλό να πραγματοποιηθεί άλλη μια ενότητα για την επικοινωνία, το 12% ότι θα βοηθούσε να είχαμε αναπτύξει εκτενέστερα μια θεματική υποενότητα, όπως «η αυτοεκτίμηση». Σε κάθε περίπτωση, το 100% των συμμετεχόντων δηλώνει ότι θα ήταν πρόθυμο να συμμετάσχει και σε επόμενες ομαδικές συναντήσεις.

Συμπέρασμα

Το πρόγραμμα της Συμβουλευτικής Γονέων στο Δήμο Ελευσίνας, έπειτα από δυο χρόνια λειτουργίας, προσέλκυσε τους γονείς, γηγενείς και μετανάστες, και κάλυψε βασικές και σημαντικές ανάγκες τους. Η ανταπόκριση που έδειξαν, η ενεργός συμμετοχή τους και οι προτάσεις που έθεσαν και μέσα από τις αξιολογήσεις τους, μαζί με την εθελοντική βοήθεια που προσφέρουν συμπολίτες μας στον τομέα της ενημέρωσης των γονέων, δίνουν την εικόνα μιας συνειδητοποιημένης και αρκετά ευαίσθητης ομάδας του Δήμου μας. Μιας ομάδας, που μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα, άντλησε δύναμη και γνώσεις ώστε να έχει τις ευκαιρίες για αυτοβελτίωση και κατά συνέπεια, τη δημιουργία μιας υγιούς και λειτουργικής οικογένειας.

Βιβλιογραφία

1. Βάγια Χρ. (1994) «Μεθοδολογία Σχεδιασμού - Οργάνωσης - Ανάπτυξης και λειτουργίας Κεντρικής Κοινωνικής Υπηρεσίας Δήμου»: *Τόμος Πρακτικών, Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση*, ΣΚΛΕ και ΤΕΔΚΝΑ Αθήνα, σ.σ. 113-123.
2. Βάγια Χρ. (1994) «Δίκτυα Κοινωνικών Υπηρεσιών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση: Θεσμική επανεκτίμηση και συντονισμός». *Τόμος Πρακτικών: Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση*, ΣΚΛΕ και ΤΕΔΚΝΑ Αθήνα, σ.σ. 49-55.
3. Βάγια Χρ. (2006) «Ανάπτυξη και συντονισμός της Τοπικής Κοινωνικής Πολιτικής: Προοπτικές για τους Δήμους» *«Κοινωνική Εργασία»*, (τ. 83).
4. Βενετάκη Καρολίνα (1944) «Αξιολόγηση Πειραματικής Εφαρμογής Μοντέλου Κεντρικής Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ελληνικού και του Δήμου Ελευσίνας» *Τόμος πρακτικών: Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση*, ΣΚΛΕ και ΤΕΔΚΝΑ, Αθήνα σ.σ 124-129.
5. Γεωργούλας Στράτος, Άγγελος Τσαλκάνης (2006) «Κοινωνικοί λειτουργοί και πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας σε επίπεδο κοινότητας» *«Κοινωνική Εργασία»* τεύχ. 82, σ.σ. 88-103.
6. M.G Ross (1972) *Κοινωνική Εργασία με την Κοινότητα: Κοινοτική Οργάνωσις, Θεωρία-Αρχές- Πράξις*, Έκδοσις Συμβουλίου Επιμορφώσεως εις την Κοινωνικήν Εργασίαν
7. Παπαγγελή Καλλιόπη (χ. x) *ΕΛΕΥΣΙΝΑ. Το χρονικό μιας πόλης (1900-2007)*, Αθήνα Έκδοση Εύξεινη Πόλη - Δήμος Ελευσίνας.
8. Μπέτυ Φραγκουλάκη (1944) «Εμπειρίες από την εφαρμογή Κεντρικής Κοινωνικής Υπηρεσίας στο Δήμο Ελευσίνας και στο Δήμο Ελληνικού», *Τόμος Πρακτικών: Κοινωνικές Υπηρεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση*, ΣΚΛΕ και ΤΕΔΚΝΑ, Αθήνα, σ.σ. 130-138
9. Σφυρόερας Βασ. Βλ. (1985) *«Ιστορία της Ελευσίνας από τη Βυζαντινή περίοδο μέχρι σήμερα»*, Ελευσίνα, Έκδοση Δήμου Ελευσίνας.